

KAPITEL 1

Teologiska arbetssätt

En bok om den helige Ande går att inleda på många sätt. Eftersom Gud är evig finns det tusen och åter tusen möjliga vägval. Jag väljer att börja med mina första erfarenheter av ungdomssamlingar i en frikyrka.

I starten av mitt kristna liv hade Filadelfiakyrkan i Örebro ungdomssamlingar på onsdagskvällar. Sedan början av 1900-talet och ännu i dag samlar denna församling unga människor, helg som vardag. Ett pågående samlande. En ständigt närvarande, gemensam omtanke om de unga. En del av självbilden, det givna uppdraget. Ett av de självklara sätten på vilket den här kristna gemenskapen lever sitt liv.

Ungdomar och ledare har kommit och gått men arbetet fortsätter. Erfarenheter av att delta och erfarenheter av att vara engagerad. Så har det förblivit, år efter år, i denna församling och i många andra svenska frikyrkor.

För mig var det här sättet att samlas något helt nytt. Det fanns inget i min uppväxt att jämföra med. Samlingarna var okänd terräng. Med åren skulle den terrängen bli helig mark.

Hösten 1987: Ostfrallorna

Jag blev kristen samma sommar som Storbritanniens premiärminister Margaret Thatcher och Frankrikes president François Mitterrand undertecknar avtal om att bygga en tunnel under engelska kanalen. Den här sommaren hölls, som de flesta somrarna, många bejublade utomhuskonserter. Folkfester där tusentals människor samlades för att dela gemensamma musikaliska upplevelser.

Beslut fattades att bygga djupa tunnlar och på det sättet sammanbinda länder. Stora konserter hölls där människor höjde sina röster och sjöng med i kända refränger.

En kväll i slutet av augusti beslutade jag mig för att följa Jesus och aldrig mer tillbaka gå. Genom tron förenades jag med andra troende. De troendes gemenskap lärde mig också att sjunga med i nya sånger.

Semestrarna tog slut. Skolorna startade. Löven på de majestätiska bokträden vid slottsparken förberedde sig på att byta färg. Temperaturen i Svartån sjönk. Alla som rört sig genom min hemstad den här tiden på året vet att kajorna gör allt de kan för att dominera stadens ljudbild med sina karaktäristiska och olycksbådande läten.

Filadelfiakyrkan fortsatte troget att samla ungdomar på onsdagskvällar. En av alla dessa tidiga höstdagar satte jag mig på min rosa tioväxlade cykel och trampade genom staden till mitt andliga hem de närmaste sex åren. Det var dags för mitt livs första ungdomssamling i en frikyrka.

Som jag minns det följde samlingarna i stort sett samma upplägg. Efter lite mingel (vi kallade det nog inte så på

den tiden) tog någon mikrofonen, hälsade välkommen och sedan sjöngs alltid några sånger. Ofta leddes sången av en ungdomspastor med gitarren placerad högt upp på magen. Ibland spelade någon piano.

Vi sjöng regelbundet:

Låt oss få känna Ditt rikes underbara doft, här och nu
Låt oss få höra, Din ljuva stämma inom oss, här och nu
Kom Du helige, Helig Ande, kom
Kom du Helige, ja kom,
Helig Ande kom.

Efter passet med lovsång följde alltid ett bibelstudium. Jag minns att undervisningen var bibelförankrad med betoning på vad det betyder att följa Jesus. Ofta nämndes den helige Ande. Den tredje personen i gudomen hade en självklar plats. Både i det som undervisades och det som praktiserades.

Sedan följde mer lovsång och möjlighet till förbön. Hur många gånger jag tog emot förbön på dessa samlingar vet jag inte. Tillfällen är definitivt fler än jag kan räkna. Däremot är min övertygelse att hela miljön, sjungandet, undervisningen, de upprepade bönetillfällen och personliga upplevelserna förändrade mitt liv till det bättre. I grunden. För alltid.

Den 16-åriga versionen av mig själv saknade helt, inte förvånande, förmågan att sätta ord på de nya erfarenheterna. Det som hände i rummet dessa onsdagskvällar gav mig en varm känsla där och då. Den eftervärmen finns fortfarande kvar. Den varma känslan påminde om när jag åt en tallrik varm gröt till frukost.

Ett ord på sex bokstäver: "Gröten". Ja, det var en beskrivning jag ofta använde i tonåren för att försöka klä i ord för mig själv och andra vad som skedde dessa onsdagskvällar. Men det betyder inte att jag blev mätt eller färdig med att formulera. Inte alls.

Försöken att beskriva, förklara och förstå fortsätter. Hungern finns kvar. Om den helige Ande är inte sista ordet sagt. Jag längtar efter mer. Jag försöker fortfarande att förstå mer. Gröten är fortfarande varm.

Ungdomssamlingarna innehöll alltid fika. Gemenskap runt bord. Högt och lågt diskuterades. Humor och hormoner blandades. Stora och små problem både uppkom och löstes. Vi pratade och drack saft (det gick oftast att välja mellan röd och gul), kaffe eller te.

Och märk väl: Det fanns alltid ostfrallor. Frallorna låg på stora brickor eller i korgar. Det är ändå ganska underligt. På samma sätt som ungdomssamlingarnas sånger, bibelstudierna och förbönerna har gjort djupa avtryck i mitt liv förblir också ostfrallorna centrala i mina minnesbilder.

Vad står ostfrallorna för? Hur kan minnesbilden tolkas? En tolkning är att de är ett exempel på det sämre alternativet. I stället för något finare får det duga med lite torrt bröd och en enkel skiva ost. Med det menar jag att ostfrallorna, deras givna roll i mycket frikyrkligt ungdomsarbete, då blir del av en berättelse om vad som behövs göras upp med för att församlingen ska uppfattas mer tilltalande i förhållande till sin omgivning.

Frågan finns där under ytan, eller ibland direkt uttryckt: Visst borde vi kunna bjuda på något finare?

Ostfrallor kan också ses som illustration på något att lägga bakom sig för att tron ska hitta sin mognad. Smörgåsen blir då intimt förknippat med det tonårsaktiga i en kristendoms-tolkning där människor har svårt att växa upp. Återigen är kritiken närvarande i form av en fråga: Ska du verkligen sitta kvar där i ungdomsvåningen och äta ostfrallor?

Jag har genom åren haft samtal med människor som resonerar på båda sätten. Och visst, båda tolkningarna har sina poänger. För mig däremot är det torra brödet och den enkla skivan ost en fin påminnelse. De representerar något vackert. Ostfrallorna på borden har varit och är ett inslag i hur den här delen av kyrkan har samlat ungdomar.

Det valda brödet är billigt. De flesta församlingar klarar av att servera dem i sin verksamhet. Någon har gjort i ordning frallorna före samlingen. Det är omtanke. Ibland har några bakat. Ännu mer omtanke. Och på golvet finns smulorna kvar när det är dags att runda av kvällen. Då städar en annan upp. Torrt bröd. Sega ostbitar. Tomma korgar. Omtanke igen. Gemensamt ansvar. Engagemang. Det är vackert.

Det blir tydligt för mig nu. När minnesbilderna från åren på ungdomssamlingar får en chans att sorteras upp hamnar till slut något i förgrunden. Något jag inte reflekterat särskilt mycket över innan har en central plats.

Ostfrallorna är och förblir för mig förknippade med den miljö där jag först fick lära känna Andens person och verk. Ja, dessa erfarenheter är en av anledningarna till att detta bokprojekt överhuvudtaget blivit av. Det är nog därför två brödhälvor och en skiva ost framträder i mitt minne som ett tecken, ett tecken på något gott och något vackert.

I begynnelsen av mitt kristna liv där jag fick mina första församlingsnära erfarenheter av den helige Ande – där var och förblir ostfrallorna.

*

Den här bokens första del är en introduktion med två kapitel.

Introduktionen inleds i kapitel ett med att jag tar upp det som enligt min uppfattning är grundproblemet för arbetet med en församlingsnära teologi om den helige Ande. Här förklarar jag även vad som menas med att det teologiska arbetet är konstruktivt. Vidare beskriver jag två andra problemområden som jag behöver förhålla mig till. Därefter sägs något om församlingsnära teologi. Kapitel två används till att stifta närmare bekantskap med bokens två metaforer för den helige Ande: ”vind” och ”eld”.

Grundproblemet och konstruktiv teologi

Det tål att sägas med en gång. Jag har inte enbart positiva minnen när det gäller vad människor sagt om den helige Ande eller av sådant människor gjort med hänvisning till Anden. Inte minst har många berättat för mig om dåliga upplevelser i frikyrkliga miljöer vilka varit direkt kopplade till kristna människors föreställningar om vem den helige Ande är och vad Anden gör. Även om jag har möjligheten att med tacksamhet blicka tillbaka på övervägande positiva erfarenheter konstaterar jag med smärta att så är inte fallet för alla.

När en bok handlar om försöken att formulera och ännu bättre förstå den helige Ande finns det därför omfattande utmaningar att arbeta med. Inte minst närvarar, enligt min mening, ett ständigt grundproblem. Det återkommer i olika skepnader och kan beskrivas på vitt skilda sätt.

Teologen Thomas Oden gör följande notering om grundproblemet. Inget ämnesområde inom den kristna trosläran har, enligt honom, varit utsatt för så mycket fanatism, sensationssökande och subjektivism som området *den helige Ande*. Han konstaterar att just därför behöver den helige Andes person och verk få mer och noggrann uppmärksamhet, så att subjektiv manipulation och ideologiska övergrepp kan hindras och positiva alternativ blir synliggjorda.³

Jag anser att det ligger mycket i Odens beskrivning. Det här med den helige Ande kan bli fel, riktigt fel. Vad som sägs om Anden och sådant vilket görs med hänvisning till den helige Ande har förmågan att väcka starka reaktioner och det finns skäl för det.

De kristnas historia är fylld av sorgligt många exempel på att referenser till Anden använts för att legitimera osunda läror, andligt maktmissbruk samt fixering vid att enbart söka och hålla fast vid vissa uttryck för det som uppfattas vara Guds närvaro. Inte sällan har en elitistisk andlighet följt i spåren av att människor hyllat och vägrat släppa taget om vad de uppfattar vara det sanna, det enda, det bästa uttrycket för Andens närvaro.

Grundproblemet för en församlingsnära teologi om den helige Ande är att antalet felsteg är omfattande. Listan är lång på människor som i olika församlingsmiljöer råkat ut

för subjektiv manipulation och ideologisk/teologisk miss-handel. Såren detta orsakat har inte alltid hanterats vist eller givits möjlighet att läka.

Lidandet är därför fortfarande en del av kroppens kollektiva minne. Det är, som sagt, tyvärr inte något nytt.⁴ Lika sant som det är att Guds folk genom alla tider har kunnat säga: "Här är Herren" (Hes 48:35), lika avgörande är det att fortsätta lyssna till den ärvda och närvarande smärta förknippad med dåliga erfarenheter kopplade till vad kristna sagt och gjort med hänvisning till Anden.

Samtidigt är det ett viktigt påpekande att den här typen av grundproblem adresseras i Guds ord. I böckernas bok hanterades detta problem i en församlingsmiljö. Här nedan ska jag visa på ett exempel hämtat ur ett brev som aposteln Paulus skrev till en nygrundad församling i Thessalonike.

Från Paulus första brev till denna församling hämtar jag fem konkreta råd angående den helige Andes roll och funktion i församllingslivet (1 Thess 5:19–22). Det står: "Släck inte anden, förakta inga profetior men pröva allt. Ta vara på det som är bra, och avhåll er från allt slags ont."

Mellan raderna i detta avsnitt går det ana att både ett och annat inte alltid gått rätt till. Likaså är det inte svårt att förstå den här gruppen kristnas behov av hjälp att tolka sina första erfarenheter av den helige Ande. Det är värt att notera att de avslutande råden i brevet ges mot bakgrund av att de kristna i Thessalonike initialt haft *goda erfarenheter* av den helige Ande.

Det fanns en positiv början. En god start var möjlig att tillsammans blicka tillbaka på. Brevmottagarna hade nåtts av de goda nyheterna inte som tomma ord utan också med

”kraft och helig ande, i fullt mått” (1 Thess 1:5). De var efterföljare till Jesus vilka i starten av sin tro, mitt under många lidanden, hade personliga erfarenheter av: ”den glädje som den heliga anden ger” (1 Thess 1:6).

De fem råden till dessa kristna som fått uppleva kraft och glädje i den helige Ande är i tur och ordning: (1) Släck inte Anden. (2) Förakta inga profetior. (3) Pröva allt. (4) Ta vara på det som är gott. (5) Avhåll er från allt slags ont.

Råden säger att det som har med den helige Ande att göra är något gott. Här finns en glöd vilken inte bör släckas. Likaså är det viktigt att uttryck för den helige Andes verk inte ska föraktas. I detta avsnitt nämns profetians gåva som ett uttryck för församlingen att ta emot och vårda.

Däremot ska inget som sägs ha med den helige Ande att göra hanteras på ett naivt sätt, allt behöver prövas och får det inte prövas är det problematiskt. Inte minst profetiska tilltal. Men att stanna i provandet eller att enbart problematisera är inte ett idealtillstånd. Det gäller också att ta emot och samla på det som är bra. Sedan behöver – givetvis – alla inblandade ha förmågan att ta avstånd från det uppenbart destruktiva.

Jag tror så här: Glädjen i och lyckan över den helige Ande och Andens kraft behöver i en församlingsmiljö få samexistera med ärligheten kring problemområden vilka också är förknippade med samma Ande.

En församlingsnära teologi bör av det skälet inte välja det ena på bekostnad av det andra. Både kritiska frågor och kraftfull fascination har sin givna plats när mer ska sägas om Hjälparen. Den som har öron behöver klara av att höra vad Anden säger till församlingen (Upp 3:6).

Samtidigt bör det lyssnandet också användas för att skapa rum där lidandets röster får höras utan att förminskas och de goda exemplen tillåts talas utan att misstänkliggöras: "Lider en kroppsdel, så lider också alla de andra. Blir en del hedrad, så gläder sig också alla de andra" (1 Kor 12:26). Jag vill därför fortsättningsvis arbeta med att försöka hålla ihop medvetenheten om grundproblemet med ambitionen att skriva en konstruktivt inriktad teologi om Anden.

Med hjälp av Thomas Oden har det jag uppfattar vara grundproblemet beskrivits. Från min läsning av den femte kapitlet i det första brevet till de kristna i Thessalonike hämtar jag sedan huvuddragen i mitt konstruktiva bidrag. För mig är det "konstruktiva" i konstruktiv teologi att leta efter och visa på vägar bort från eventuellt "förakt" för sådant som i Guds ord förknippas med den helige Ande *genom* att primärt lyfta fram och ta vara på det som är gott.⁵

Det här är mitt teologiska arbetssätt, mina försök att vara konstruktiv, att synliggöra positiva alternativ. Det är så jag blåser på glöden.

Två problemområden: Blyghet och erfarenheter

Så långt grundproblemet och min ambition att skriva en konstruktiv teologi om Anden. Jag ska nu beskriva två ytterligare problemområden. Det första området handlar om blyghet inför den helige Ande.

Det är, enligt min mening, inte primärt "förakt" för den helige Andes verk som präglar kristna gemenskaper i dag. Ordet är för starkt och gäller troligen ytterst få fall. Emel-

lertid är grundproblemet att människors dåliga erfarenheter kan leda till en stark motvilja inför olika uttryck i fromhetslivet som förknippas med den helige Andes person och verk. Men inte heller ”stark motvilja” är, enligt min mening, passande när det gäller att teckna tillståndet i många församlingar och för enskilda kristna.

En träffande beskrivning däremot är att det finns, som teologen Cheryl Bridges Johns kallar det, en utbredd ”blyghet” inför den helige Ande. Med det menar Johns att de flesta kristna vet om – eller i alla fall är informerade om – att den helige Ande existerar. Samtidigt präglas tron i både vardagsliv och församlingsliv av en tveksamhet till och brist på trygghet med att på olika sätt försöka att söka mer av den tredje personen i gudomen.

Johns tar upp tre historiska skäl till denna blyghet. Här nedan beskriver jag huvuddragen i hennes resonemang.⁶

För det första är den protestantiska tron präglad av ett fokus på Kristus. Vid reformationstidens början på 1500-talet var detta fokus en del av protesten mot vad som uppfattades fel med den katolska kyrkans undervisning. Betoningen på Sonen ledde, enligt Johns, alltmer till uppfattningen att processen att lära känna Jesus Kristus *inte* är densamma som att lära känna Fadern eller Anden.

I dag finns det därför många kristna som tror att de kan ha en direkt relation med Jesus utan Andens inblandning. Hennes poäng är att under denna period uppstår en trostolkning vilken inte förmår att visa på Andens avgörande roll i att föra människor hem till Fadern genom att uppenbara Sonen. En viktig sida av Andens verk skymms.

För det andra kom den helige Ande tidigt under reformationstiden att förknippas med extrema grupper präglade av starka känslouttryckningar och en låg syn på Bibelns auktoritet. Anden och andliga tilltal ställdes i dessa sammanhang över Ordet.

Motreaktionen blev, som Johns beskriver det, en tendens att betona Ordet på bekostnad av den helige Andes person och verk. Och på samma sätt som ett ensidigt fokus på Kristus ledde till en syn på frälsning där Anden inte hade någon central plats, fick överbetoningen på Ordet till följd att Andens roll begränsas till att upplysa läsaren om vad som står i Bibeln.

Denna skilsmässa, i vilken Bibeln fick det mesta av bodelningen, bidrog till att forma ett klimat där idén om att tron endast byggde på Kristus och Skriften. Det innebar i sin tur ett begränsat utrymme för att formulera en tro där Andens person och verk har en framskjuten plats.⁷ Med andra ord: teologin om Anden marginaliseras.

För det tredje skedde under upplysningstiden ännu en skilsmässa. Den här gången gällde det sinnevärlden och Anden, förnuft och känsla. Religionskrigen som följde efter reformationen bidrog till ökad betoning på, och uppskattning av, människans intellekt. Det som hade med religionens föreställningsvärld att göra förväntades klara en kritisk granskning av förnuftet och logiken. Johns pekar på att protestantiska kristna under denna period formade ett tänkande och förhållningssätt byggt på övertygelsen att rationalitet var nyckeln till fortsatt utveckling samt att förnuftet var skyddet mot religiös dårskap.

Detta vägval innebär, i sin tur, att många moderna kristna inte förstår skillnaden mellan det som övergår förståndet och det som är fiende till förståndet. I en sådan kultur begränsas den helige Andes verk till att enbart fungera vägledande för människors engagemang i sociala och etiska frågor eller att enbart bistå vid intellektuell bearbetning av Bibeln och lärofrågor.

Allt som uppfattas vara irrationellt (inte går att väga, mäta eller kategorisera) eller känslostyrt (omöjligt att kontrollera, har sitt säte i människans inre och leder till dårskap) utgör antingen ett direkt hot eller en latent fara för rationella ordningar. Det som sägs höra Anden till misstänkliggörs per automatik.

Även om historieskrivningen är skissartad och trots att det finns mycket mer att säga om vart och ett av de tre skälen Johns anger görs här en viktig poäng. En poäng som Johns alltså sammanfattar som en blyghet för den helige Ande.

För de kyrkofamiljer som tillhör den protestantiska rörelsen i västvärlden – dit också svensk frikyrklighet räknas – finns ett historiskt arv av saknad i tron efter någon vi inte riktigt vet hur vi ska tala om och eller hur vi ska närma oss.

Detta arv visar sig också genom rädslor för att vissa betoningar i teologin leder fel. Det märks också på att tveksamheten inför yttringar och beteenden vilka har skadat människor, förs vidare från generation till generation och regelbundet väcks till liv i kristna sammanhang.

Med ett uttryck lånat från sociologen Danièle Hervieu-Léger kan blygheten för den helige Ande beskrivas som en länk i den protestantiska kristendomstolkningens ”kedja av minnen”.⁸

Vidare bör det också påpekas att blyghet är mer än en tillbakadragen hållning, mer än en oro och ängslan inför vissa situationer eller människor. Blyghet är också många gånger ett genuint uttryck för längtan.

Att det i varierande grad finns blyghet inför den helige Ande är därför inte nödvändigtvis ett tecken på avståndstagande. Ibland är det fallet, men blygheten kan också ha sina stränder in mot längtan efter att få leva på riktigt, att vilja lära känna bättre men inte riktigt våga eller veta hur ett första steg ska tas.

Det andra problemområdet för att skriva en konstruktiv teologi om Anden handlar om vilken roll erfarenheter ska ha för teologin.

Framför allt Johns andra och tredje skäl till en blyghet inför den helige Ande pekar på att för den protestantiska kristendomstolkningen är det här med erfarenheter problematiskt. Inte minst då erfarenheter direkt förknippas med Anden.

En som arbetat med detta problemområde är teologen Simeon Zahl. I likhet med Johns påpekar Zahl att protestantismen har en lång historia av ett ambivalent förhållande till erfarenheternas roll för tron.⁹ Hans intresse är därför att undersöka vad det innebär att uppvärdera erfarenheterna (trons subjektivitet) för det teologiska arbetet.

I linje med detta argumenterar han för att när teologin riktar sitt fokus mot "erfarenheter" handlar det alltid om läran om den helige Ande.

Zahl hävdar att när synen på erfarenheter adresseras inom den kristna tron behöver det ses som djupt sammanflätat

med teologin om den helige Ande. Hans poäng är att det inte går att tala vare sig övertygande eller djuplodande om erfarenheternas roll och funktion i det kristna livet utan att också tydligt relatera till vem den helige Ande är och vad Anden gör.¹⁰

Vad innebär det? Ett vanligt förekommande uttrycksätt är att tron inte ska bygga på känslor och att teologi inte får vila på erfarenheter.

Nedpackat i dessa sätt att uttrycka sig finns uppfattningen att förnuft och känsla är varandras motsatser, att den yttre världen är att föredra över det som sker på insidan, att Ordet ska ställas över Anden. Det bästa för troende är därför att se upp med allt subjektivt eftersom det förr eller senare leder till extrema beteenden, osund teologi, ledare som missbrukar makt med hänvisning till att de hört från den helige Ande – eller i värsta fall religionskrigen som utspelade sig i Europa efter den lutherska reformationen.

Zahls sätt att resonera pekar i en annan riktning. Han är angelägen om att visa att erfarenheter, känslor och begär inte nödvändigtvis är ett problem för den kristna teologin. De är i stället självklara resurser för att bära upp innehåll och för att motivera teologiska påståenden.¹¹

Blir kristna människors erfarenheter av Gud däremot skymda, marginaliserade och misstänkliggjorda på sådana sätt Johns gör gällande, blir det svårt att undersöka och bättre förstå den helige Andes person och verk. Och det omvända gäller också.

Som Johns uttrycker det: utan en robust syn på den helige Ande som ett ramverk är det svårt att tolka erfarenheterna

och ha ett språk som gör rättvisa åt känslornas roll för tron.

För att återvända till Guds ord. I Nya testamentet spelar erfarenheterna av Anden en viktig roll när den framväxande Jesus-rörelsen ska beskrivas och förstås. Som vi såg tidigare hade mottagarna av Paulus första brev till Thessalonike fått erfara både Andens kraft och glädje i den helige Ande (1 Thess 1:5–6). På ett liknande sätt beskrivs hur Sonen, när sjuttiotvå lärjungar återvände efter sin första praktik i Guds rike, fylls med glädje *genom* den helige Ande (Luk 10:21).

I båda bibelavsnitten finns en tydlig koppling mellan Anden och erfarenheter. Varken för församlingen i Thessalonike eller för Kristus beskrivs erfarenheterna av den helige Ande som ett problem. Snarare sägs det att erfarenheterna är något positivt, en viktig gemensam utgångspunkt för råd beträffande församlingslivet och centralt i beskrivandet av Andens verk då lärjungarna kom tillbaka till Mästaren.

När aposteln Petrus redogör för hur det gick till då evangeliet först predikades för hedningar refererar han till egna erfarenheter av att falla i hänryckning och att få syner (Apg 11:5), att höra Guds röst (Apg 11:7), att bli tillsagd av Ande att gå utan tvekan (Apg 11:12) och han nämner också den gemensamma erfarenheter av att ännu en gång se Anden falla över människor ”som över oss i den första tiden” (Apg 11:15). Sammantaget ledde dessa erfarenheter av Andens verk till att Petrus reviderade sin syn på omfattningen av Guds frälsningsverk (Apg 11:18).

Vad Zahl bidrar med är, enligt min uppfattning, insikten att en teologi om den helige Ande behöver se och använda kristnas erfarenheter av Anden som en trovärdig

kunskapskälla. I bibelavsnitten ovan används både känslor (glädje, hänryckning) och sinnen (syner, att höra Guds röst, att se Anden falla över människor) för att beskriva och förstå centrala delar av trons innehåll och att driva berättelsen om de första kristna framåt.

För Zahl är den här typen av bibeltexter viktiga exempel på att känslomässiga erfarenheter alltid är inbäddade. Med det menar han att erfarenheterna äger rum i historien. En erfarenhet är alltid en respons. Människor av kött och blod ger sitt gensvar, möter och ger ett gensvar på stimuli, i tid och rum.¹²

Zahl hävdar därför att det inte finns några upplevelser av till exempel fruktan eller glädje separerade från den fysiska kroppen och hjärnan; de är alla inbäddade i den materiella världen. Han påstår också att denna fysiska inbäddning är underförstådd i Bibelns beskrivningar av människors erfarenheter av Gud.¹³

Det här sättet att resonera får konsekvenser för arbetssättet i denna bok om Anden. Känslor och erfarenheter, fysiska intryck och uttryck, samt sociala processer, blir viktiga för mig att räkna med när den helige Andes person och verk ska undersökas. I det människor erfar ger sig Anden till känna. Erfarenheter är något gott att ta vara på, något att dra lärdom av.

Jag påstår därför oblygt att när en person säger sig ha kommit hem till Gud, upplever sig ha landat i sig själv, blivit illa berörd och tar upp kampen med ondskan, gripits av skapelsens skönhet, fått passion för att gå med evangeliet till nya platser och nya folkslag, ska det ses som indikationer på, och frukten av, den helige Andes verk. Ibland sker verket

genom pågående processer. Andra gånger sker det i form av plötsliga kraftnedslag. Oavsett hur de gestaltar sig är inga erfarenheter slutgiltiga.

En människas erfarenheter av och kunskaper om Gud är alltid begränsade. Som det uttrycks i en välkänd psaltarpsalm som beskriver erfarenheten av att vara omgiven av Gud på alla sidor: "Den kunskapen är för djup för mig, den övergår mitt förstånd" (Ps 139:6). Den analytiska förmågan förmår inte fånga helheten.

Likasa består begränsningen av erfarenheterna i att de, för att tala med Zahl, alltid är kroppsliga. De äger rum i och förmedlas i och genom det fysiska. Ingen erfarenhet av Ande är därför "ren" utan behöver alltid tolkas. Prövning får alltså inte reduceras till något enbart vissa tveksamma personer tvingas ta till i brist på tvärsäkerhet.

Gemensamt för båda positiva och negativa erfarenheter är att de, oavsett styrka, aldrig i sig själva är facit. Som Paulus uttrycker det: "Ännu ser vi en gåtfull spegelbild; då skall vi se ansikte mot ansikte. Ännu är min kunskap begränsad; då skall den bli fullständig som Guds kunskap om mig" (1 Kor 13:12).

Mitt konstruktiva bidrag till den församlingsnära teologin om den helige Ande är att visa på vägar bort från eventuellt "förakt" för sådant som i Guds ord förknippas med den helige Ande. Detta gör görs genom att primärt lyfta fram och ta vara på det jag anser vara gott.

Med denna konstruktiva ansats följer också ansvaret att inte göra erfarenheterna oantastliga. För att kunna ta vara på det som är gott behöver allt tillåtas att prövas. Och för att allt ska kunna granskas på ett fruktbart sätt behövs också

förmågan att låta det fördolda fortsätta att höra Herren till. Ett annat ord för denna förmåga är "ödmjukhet".

Erfarenheterna är alltså viktiga men de är inte själva poängen; de leder snarare de kristna till själva poängen – att få ännu mer av Guds liv i sitt liv.

Församlingsnära teologi

Syftet med min bok är alltså att skriva ett konstruktivt bidrag till det pågående samtalet om Andens person och verk. Vidare görs undersökningarna med utgångspunkt i vad jag kallar för en församlingsnära teologi.

Med "församlingsnära" menar jag att sättet att ställa frågor, och tillvägagångssättet för att besvara frågorna kretsar kring, och tar sin utgångspunkt i, egna erfarenheter av den helige Ande. Erfarenheter gjorda och fortfarande görs i det konkreta församlingslivet.

Eftersom frikyrkorörelsen blev, har varit och fortfarande är min andliga hemvist är stora delar av bokens församlingsnära exempel hämtas från sådana miljöer.

Det är i detta sammanhang – med sina särskilda former, uttryck och teologiska betoningar – jag först lärde känna den helige Ande. Det är i dessa andliga ekosystem, med sin historia, mina försök att bättre beskriva, förklara och förstå Anden fortsätter.

Samtidigt bör det påpekas att en församlingsnära teologi, enligt min uppfattning, fungerar bäst då den har en bred ansats. En mängd röster från olika kristna traditioner och

epoker, intellektuella bidrag och vetenskapliga diskussioner behöver ständigt bli lyssnade på och ges möjligheten att komma till tals.

Den bredare ansatsen markerar att varken någon enskild individ eller endast ett sammanhang sitter inne med alla tolkningsnycklar till gjorda erfarenheter.

Mitt sätt att arbeta församlingsnära är därför att vara trogen min utgångspunkt och samtidigt tydligt gå i dialog med bidrag från andra kristna traditioner, både nutida och historiska samt lyssna till röster från olika tänkare.

Jag har valt att i mina undersökningar av den helige Andes person och verk fokusera på tre områden. Mina val motiveras av att jag försökt se till vad i mina egna upplevelser av församlingsliv som haft en särskild kontinuitet över tid. Det är vad jag levt med – och det som levt med mig – *tillsammans* med andra i frikyrkan, som varit grunden för mina urval.

Det första området är "Anden och jaget" – Hur verkar Anden i mig? Det andra området är "Anden och demonerna" – Hur kan vi förstå Anden i ljuset av Bibelns beskrivningar av demoner? Det tredje området är "Anden och öppna dörrar" – Hur verkar Anden vid öppna dörrar och vad säger öppna dörrar om Gud?

Alla tre områden mötte jag på ett eller annat sätt under mina första år som kristen. Och inget av dessa områden blir jag färdig med, det finns alltid mer att undersöka. För en person med andra erfarenheter och rötter i en annan kristen tradition hade ämnesvalen antagligen sett annorlunda ut, men här står jag och därför har jag valt att skriva om just dessa områden.

Min uppfattning är att en församlingsnära teologi *inte* med nödvändighet behöver bli försnävande och inskränkt. Det församlingsnära arbetssättet handlar, ur mitt perspektiv, om att fokusera både det som är viktigt i kristen tro/tradition och att den levs ut i det konkreta sammanhang den också är djupt involverad i.

Engagemanget i en lokal frikyrklig församling, och alla upplevelser det för med sig, är bärare av viktiga bidrag till den pågående teologiska diskussionen om den kristna trons roll för enskilda människor, för gemenskaper i samhället och för synen på tillvaron.

Den församlingsnära teologin är på det här sättet en resurs för att delta i andra samtal. När mina undersökningar handlar om Anden och Jaget berör det frågor om hur identitet formas i vår tid. Undersökningarna om Anden och demonerna har bäring på det större samtalet om att hitta ett robust språk för mötet med det onda. Då intresset riktas mot Anden och öppnade dörrar diskuteras frågor gällande både andlighet som försnävar och erfarenheter vilka fördjupar samhörigheten med allt skapat.

För att bättre förstå vem den helige Ande är och vad Anden gör spelar Bibelns metaforer för Andens verklighet en viktig roll. Vad bruket av metaforer innebär för mina undersökningar ska nästa kapitel handla om.